

ETLA Muistiot tarjoavat ajankohtaista tutkimustietoa polttavista yhteiskunnallisista kysymyksistä.
www.etla.fi » julkaisut » muistiot
ETLA • Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

ETLA Briefs provide timely research-based information on pressing societal issues.
www.etla.fi » publications » briefs
ETLA • The Research Institute of the Finnish Economy

Brexit ja Suomen talous

Markku Lehmus on Etlan tutkija (markku.lehmus@etla.fi).

Paavo Suni on Etlan tutkija (paavo.suni@etla.fi).

Suosittelava lähdeviittaus tähän muistioon: Lehmus, Markku & Suni, Paavo (23.8.2016). "Brexit ja Suomen talous". ETLA Muistio No 48. <http://pub.etla.fi/ETLA-Muistio-Brief-48.pdf>

Ison-Britannian ero EU:sta supistaa sen kokonaistuotantoa voimakkaasti kaikissa kolmessa tarkastellussa kauppaskenaariossa (EEA-, FTA- ja WTO-mallit). WTO-sopimukseen liittyvät rajoitteet ovat voimakkaimmat ja siten myös siitä seuraavat talousvaikutukset. Norjan mallin (EEA) vaikutukset olisivat vastaavasti keveimmät.

Brexit vaikuttaa Suomeen Britannian talouden supistumisen ja siihen liittyvien globaalien vaikutusten yhteisvaikutuksen kautta. Suomen vaikutukset ovat jossain määrin myönteisemmät kuin muissa tarkastelluissa maissa. Ero johtuu siitä, että Suomen hintakilpailukyky paranee verrokkeja enemmän ja siitä, että Suomen vientimarkkinoiden rakenne painottuu Brexitistä hyötyviin maihin kuten Kiinaan ja Venäjään, mikä nostaa viennin määrää perusuraan verrattuna.

Simuloinneissa Suomen vientiteollisuus pystyy valtaamaan Ison-Britannian häviämiä markkinoita itselleen, mikä vaikuttaa optimistiselta. Lisäksi Brexit saattaa johtaa EU:n yhtenäisyyden laajempaan heikentymiseen ja mm. huonommin toimiviin sisämarkkinoihin. Mahdollisuus selvästi huonompaan kehitykseen onkin varteenotettava.

Brexit and the Finnish Economy

Leaving the EU reduces the UK output significantly relative to the baseline in all three trade scenarios (EEA, FTA and WTO) analyzed in the paper. The WTO scenario assumes the loosest links with the EU and biggest barriers to trade and hence, it implies the greatest negative impact on the UK economy, whereas the negative impact is the smallest in the EEA scenario.

Brexit affects the Finnish economy via the weakening British economy along with its global impacts. Nevertheless, the effects on the Finnish economy seem to be to some extent more positive than what is observed in analyzed countries. The better development is due to the improved price competitiveness born by adjustments in the effective exchange rates and, also, a favorable combination of relevant trade partners, comprising for instance Russia and China that are relatively immune to the negative effects of Brexit.

After the negative short-run hit caused by Brexit, the Finnish export industries are able to win new market shares from the UK industries. This simulation result concerning the long-run development looks very optimistic for Finland. It does not take into account the possible negative effects of Brexit on the EU integration process that may disrupt the single market. For these reasons, there is a substantial probability for more negative effects on the Finnish economy as well.

Iso-Britannia kulkee kohti EU-eroa

Ison-Britannian kesäkuisessa kansanäänestyksessä 52 prosenttia äänestäjistä kannatti maansa EU-eroa. Äänestystuloksen välittömänä seurauksena oli joitakin päiviä kestänyt globaali markkinapaniikki ja Ison-Britannian punnan

noin 10 prosentin heikentyminen keskeisiin valuuttoihin nähden. Sittemmin ainakin osake-markkinat ovat monilta osin toipuneet, mutta punnan heikompi arvostus vaikuttaa pysyvämältä ilmiöltä.

Poliittiset seuraukset olivat vähintäänkin yhtä merkittävät: David Cameron jätti tehtävänsä pääministerinä pian äänestystuloksen selvityä ja hänen tilalleen valittiin konservatiivipoliitikko Theresa May. Samalla vaihtuivat muutkin keskeiset ministerit. May on ilmoittanut hallituksensa toteuttavan eron, vaikka hän itse oli eroa vastustavalla kannalla. Britannian eroa pidetäänkin laajasti hyvin todennäköisenä. Sen sijaan sen aikataulu ja erityisesti eroa seuraavan järjestelyn luonne on hyvin epäselvä.¹

Eroprosessin lopputuloksen epäselvyys ja myös se, mitä seurauksia Britannian erolla on jäljelle jäävän EU:n toimintaan, tekevät hyvin vaikeaksi arvioida eron taloudellisia vaikutuksia. Vahvoin oletuksin tällaisia arvioita voidaan kuitenkin tehdä ja on tehtykin runsaasti. Tässä muistiossa pyritään arvioimaan taloudellisia vaikutuksia Suomeen kokonaistaloudellisen mallin avulla.²

Talousvaikutuksista Irossa-Britanniassa

Ison-Britannian EU-ero merkitsee Britannian kauppasopimusten sopimista uudelleen ny-

kyistä heikommin ehdoin (Baldwin, 2016). Tämä vaikuttaa Ison-Britannian talouteen useiden eri kanavien välityksellä. Eri tekijöiden kokonaisvaikutus Britannian talouteen on tutkimuksen valossa varsin vahingollinen. Sen sijaan vaikutus kauppakumppaneihin saattaa olla jopa positiivinen. Niillä on mahdollisuus vallata Britannian ulkomaankaupan markkinaosuuksia punnan devalvoitumisesta huolimatta. (ks. Ebel & Warren, 2016).

Eri arvioissa saadut talousvaikutukset voidaan jakaa karkeasti kahteen luokkaan:

1. lyhyen aikavälin vaikutuksiin, joissa ei niinkään oteta kantaa Ison-Britannian EU-eron muotoon ja sisältöön; ja toisaalta
2. pitkän aikavälin vaikutuksiin, jolloin tehdään oletus EU-eroa seuraavista kauppasopimusten muodosta ja sisällöstä Ison-Britannian ja muun maailman välillä.

Tehdyissä arvioissa EU-eron lyhyen aikavälin vaikutukset Ison-Britannian bruttokansantuotteen osuuteen ovat -1 ja -6 prosentin välillä (ks. IMF, 2016). Näissä arvioissa negatiivinen vaikutus on

Taulukko 1

EU-eron pitkän aikavälin vaikutukset Ison-Britannian talouteen vuonna 2030³

Organisaatio	Skenaario	Bkt-vaikutus, %	Vaihteluväli, %
CEP	Dynaaminen EEA/FTA	-7,9	-6,3 – -9,5
	Staattinen EEA	-1,3	(-)
	Staattinen WTO	-2,6	(-)
HM Treasury	EEA	-3,8	-3,4 – -4,3
	FTA	-6,2	-4,6 – -7,8
	WTO	-7,5	-5,4 – -9,5
OECD	WTO/FTA	-5,1	-2,7 – -7,7
NIESR	EEA	-1,8	-1,5 – -2,1
	FTA	-2,1	-1,9 – -2,3
	WTO	-3,2	-2,7 – -3,7
	WTO+	-7,8	(-)
PwC/CBI	FTA	-1,2	(-)
	WTO	-3,5	(-)
Oxford Economics	FTA	-2,0	-0,1 – -3,9
Open Europe	FTA	-0,8 – +0,6	-2,2 – +1,6
Economists for Brexit	WTO	+4,0	(-)

seurausta ennen kaikkea epävarmuuden lisääntymisestä, jonka oletetaan vaikuttavan yritysten ja kotitalouksien (lainojen) riskipreemioihin sekä yleisemmin luottamukseen tulevaisuudesta niin kauan, kun EU-eroon liittyvä epätietoisuus jatkuu. Epävarmuuden vaikutusta ei ole kuitenkaan helppo kvantifioida ja empiiristä tutkimusta aiheesta on vähän. Bloomin (2009) empiirisen tutkimuksen mukaan epävarmuus saa yritykset lykkäämään investointejaan ja vähentämään rekrytointejaan. Tämän lyhyen ajan kysyntävaikutuksen ohella epävarmuuden aiheuttama investointien väheneminen hidastaa tuottavuuskasvua, mikä ilmenee vasta pidemmällä aikajänteellä.

Pitkän aikavälin vaikutusten arviointi on kauttaaltaan vaikeampaa kuin lyhyen aikavälin vaikutusten arviointi, sillä silloin joudutaan ottamaan kantaa lopulta pitkän neuvotteluprosessin seurauksena syntyvien kauppasopimusten konkreettiseen sisältöön. Näissä vaikutusarvioissa onkin tyyppillistä jakaa mahdolliset skenaariot kolmeen kauppasopimuksen tyyppiin, joihin päästäisiin neuvottelujen tuloksena: joko EEA-sopimukseen, jota kutsutaan myös Norjan malliksi, jossa ihmiset, pääomat, tavarat ja palvelut liikkuisivat vapaasti, mutta johon kuitenkin kuuluu joitakin (ei-tariffeihin liittyviä) kauppaa sääteleviä erillisehtoja⁴; FTA-sopimukseen, joka on erikseen määriteltävä vapaakauppasopimus – usein kuitenkin vähemmän kattava kuin EEA-sopimus (puhutaan myös Sveitsin tai Kanadan mallista); tai WTO-sopimukseen, joka tarkoittaisi jonkinlaisia tariffeja useissa tuoteryhmissä ja olisi siis kauimpana nykytilanteesta.

Britannian EU-erolla voi myös olla merkittäviä vaikutuksia siihen, miten jäljelle jäävä EU ja erityisesti euroalue kehittyvät. Se saattaa yhtäältä lisätä erilaisia hajottavia tendenssejä, lisätä liiketoiminnan sääntelyä ja heikentää sisämarkkinoiden kehittämistä. Toisaalta Britannian poistuminen saattaa jopa helpottaa päätöksentekoa EU:ssa. Näitä vaikutuksia on hyvin vaikea arvioida, eikä niitä ole ainakaan eksplisiittisesti otettu mukaan eri tahoilla laadituissa vaikutusarvioissa.

Taulukkoon 1 on koottu arvioita pitkän aikavälin talousvaikutuksista Isolle-Britannialle. Havaitaan, että arviot vaihtelevat -9,5 ja +4 prosentin välillä. Synkimmät arviot ovat peräisin CEP:ltä ja Ison-Britannian valtiovarainministe-

riöltä. Kaikkia näitä laskelmia voidaan kritisoida, mutta konsensusnäkemys näyttäisi siltäkin olevan, että Ison-Britannian EU-erolla on selvästi negatiivisia vaikutuksia maan taloudelle pitkällä aikavälillä.

Simulaatio brexitin vaikutuksista Suomen taloudelle

Seuraavan analyysin lähtökohtana käytetään brittiläisen tutkimuslaitoksen (NIESR) kansainvälisen talouden NiGEM-mallin avulla tehtyjä skenaarioita (Baker ym., 2016; Ebell & Warren, 2016) Suomea kohtaavien vaikutusten arvioimiseksi. Vaikutusarvioita tehtäessä EU-ero tulkitaan sokeiksi, jotka käännetään mallin välityksellä talouden kannalta kiinnostaviksi määrällisiksi tuloksiksi.

Koska tulevia Britannian ja muu maailman institutionaalisia järjestelyjä ei tiedetä, vaikutusarvio tehdään taulukon 1 mukaisesti kolmelle toisistaan poikkeavalle, kirjallisuudessa esitellylle ja edellä kuvatulle tavalle järjestää kauppasuhteet. Simulaatiot nimettiin Norjan (EEA), Sveitsin/Kanadan (FTA) ja WTO-malliksi.

Sokit on käytännöllistä jaotella pitkällä ja lyhyellä aikavälillä vaikuttaviksi sokeiksi. Lyhyen aikavälin tekijät liittyvät pitkälti muutoksiin epävarmuudessa ja ne vaikuttavat samalla tavalla kolmessa eri skenaariossa. Pitkän aikavälin tekijät liittyvät talouden rakenteen sopeutumiseen uusiin kaupan esteiden muuttamiin hintasuhteisiin ja ne riippuvat disintegraation luonteesta. Simuloinnit on tehty kolmen edellä mainitun kauppamallin tapauksessa, joissa Britannian kauppaehtoja on heikennetty eri voimakkuuksin. Sokkien koot on kalibroitu malleittain konservatiivisesti muihin arvioihin perustuen.

Lyhyen aikavälin sokit

Brexitin lyhyen aikavälin vaikutukset Ison-Britannian talouteen tulevat NIESRin mukaan epävarmuuden lisääntymisen vaimentamien yritysinvestointien, pitkien korkojen nousun, yritysten velka- ja osakerahoituksen kallistumisen, kotitalouksien lainakorkojen nousun ja punnan devalvoitumisen kautta.

- Lisääntynyt epävarmuus vaikuttaa yritysten investointipäätöksiin negatiivisesti lyhyellä aikavälillä. Se on otettu huomioon mm. osake- ja valuuttakurssien vaihtelun huomioon ottavalla synteettisellä riskimitalla.

- Pitkien korkojen on oletettu talousteoriaan nojautuen nousevan muun muassa Britannian luottoluokituksen alenemisen takia. Pitkät korot ovat kuitenkin alentuneet kansanäänestyksen jälkeen, vaikka Britannian luottoluokitus on alentunut. Sijoittajat ilmeisesti pitivät Britannian valtion joukkovelkakirjoja turvallisina sijoituskohteina. Tähän viittaavat Englannin Pankin vaikeudet valtion joukkovelkakirjoja ostoissa osana uutta epäkonventionaalista elvytystä brexitin vaikutusten lieventämiseksi. Epävarmuuden aiheuttama korkolisä on toteutettu nostamalla valtion joukkovelkakirjojen tuoton riskilisää.
- Yritysten velka- ja osakerahoituksen on oletettu kallistuvan, koska riskit kasvavat. Kallistuminen on toteutettu riskilisien nostoin.
- Kotitalouksien luottokorkoja nostaa Britannian rahoitusvälityksen kustannusten nousu. Kotitalouksien lainakorkojen ja talletuskorkojen eroa on nostettu yritysrahoituksen riskilisän nostoa vastaavasti.
- Ison-Britannian punta devalvoitui jo ennen brexit-äänestystä ja se devalvoitui yli 10 prosenttia lisää äänestyspäätöksen jälkeen. Devalvointi tukee vientiä ja tuonnin kanssa kilpailevaa tuotantoa sekä hillitsee tuontia. Simuloinneissa punta devalvoituu efektiivisesti (kauppaosuus painotettuna) pitkällä aikavälillä yhtensä noin 15 prosenttia.

Pitkän aikavälin sokit

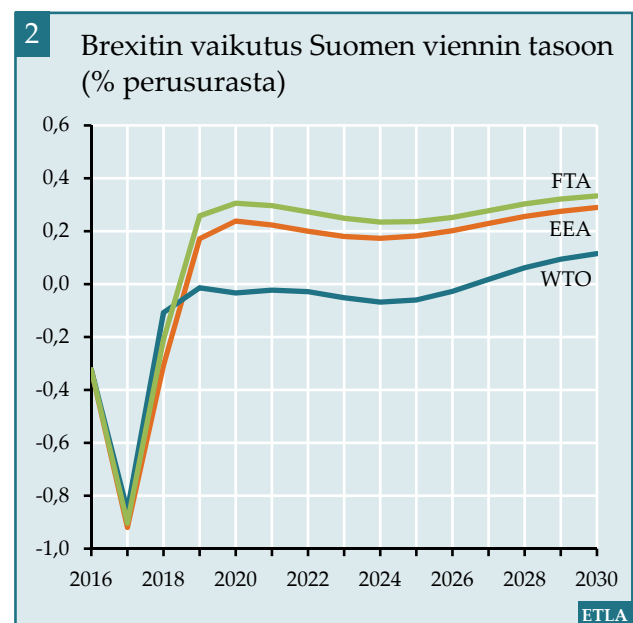
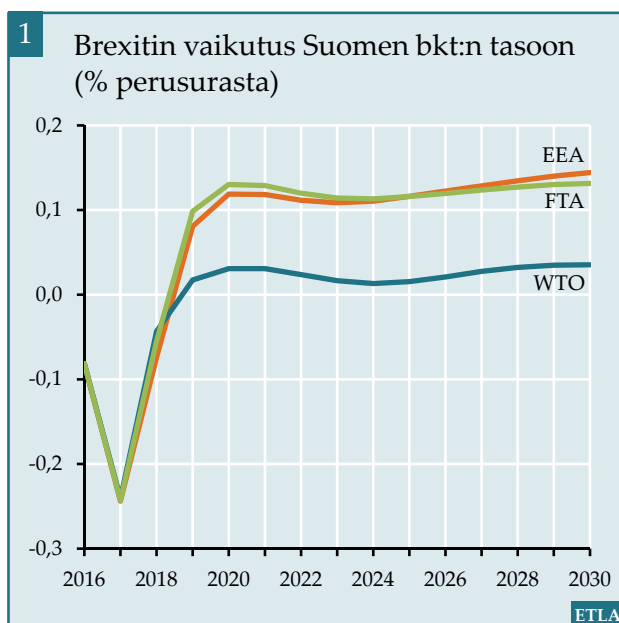
Brexit vaikuttaa Britannia talouteen lyhyen

aikavälin odotuspohjaisten ja väliaikaisten makrovaikutusten ohella myös syvemmin talouden rakenteiden sopeutuessa uusiin institutionaalisiin puitteisiin.

Britannian talouden muutospainheet vaihtelevat pitkällä aikavälillä kauppajärjestelyistä seuraavien vaikutusten mukaan.

- WTO-malli: Vahingollisimmillaan Britannian kauppasuhteet määräytyisivät WTO-sopimusten mukaan, jolloin mm. tavaroiden ja palvelujen kauppa EU:n kanssa ei olisi vaapaata. Mallissa kauppa EU-maiden kanssa vähenee, tullit nousevat ja suorat sijoitukset Isoon-Britanniaan vähenevät, mutta EU:n budjettiin suoritettavat maksut poistuvat. Simulaatiossa pienennetään Britannian ulkomaankaupan markkinaosuuksia, Britanniaan tehtäviä suoria sijoituksia ja poistetaan EU:n budjettiin tehtävät maksut.
- Sveitsin mallissa pienennetään myös Britannia markkinaosuuksia ja suoria sijoituksia (painotettuina), mutta WTO:n osuuksia vähemmän. Britannian maksut pysyisivät ennallaan.
- Norjan mallissa seuraukset ovat muutoin samanlaiset kuin Sveitsin mallissa, mutta markkinaosuudet ja suorat sijoitukset vähenevät Sveitsin mallia vähemmän.

Brexit-simulaatiot toteutettiin yhdistämällä pitkän aikavälin sopimuskohtaisten sokkien vaikutus vaiheittain lyhyen aikavälin simulaatiovaikutuksiin. Sokit kohdistettiin vain Britan-

nian talouteen. Mahdollinen epävarmuuden leviäminen muihin maihin synkentäisi simuloitituloksia.

Simulointitulokset

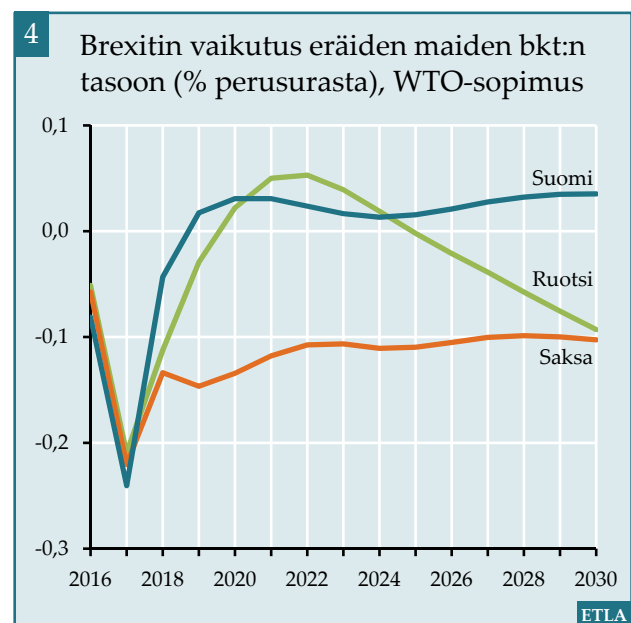
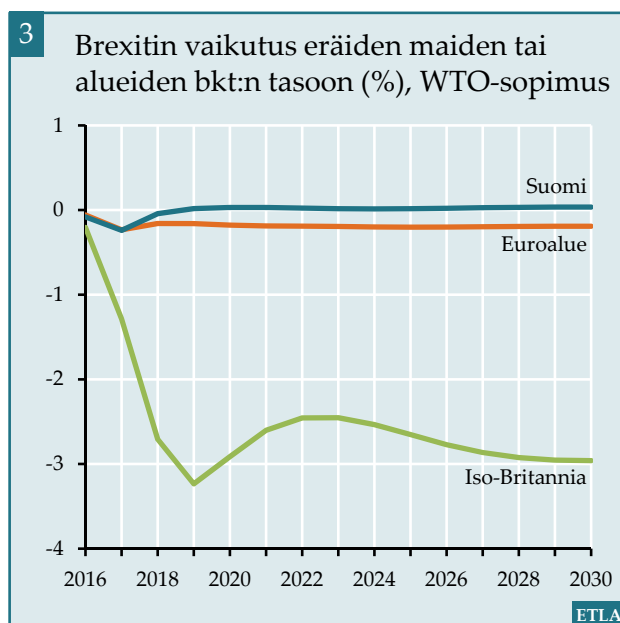
Kuviossa 1 esitetään globaalilla NiGEM-makromallilla tehty laskelma brexitin vaikutuksista Suomen bruttokansantuotteeseen kolmen mahdollisen kauppasopimustyyppin toteutuessa. Simulaatiossa on laskettu yhteen aiemmin määriteltyjen lyhyen ja pitkän aikavälin sokkien vaikutukset. Tulosten perusteella brexitin vaikutus on ensimmäisen kolmen vuoden aikana (2016–2018) selvästi negatiivinen Suomen kansantaluudelle. Suurimmillaan negatiivinen vaikutus on ensi vuonna, jolloin se alentaa Suomen bkt:tä -0,24 prosenttia perusuraan verrattuna. Bkt:n lasku on seurausta ennen kaikkea Britannian talouteen kohdistuvan epävarmuuden kasvusta tilanteessa, jossa Ison-Britannian käymät kauppaneuvottelut ovat yhä kesken. Myöhemmin sovittavat kauppasopimukset vaikuttavat vasta vuoden 2019 jälkeen.

Kuviosta 1 huomataan myös, että skenaariossa, jossa Iso-Britannian kauppasuhteet määrittyvät jatkossa WTO-sopimuksen mukaisin ehdoin, vaikutus Suomen bkt:hen on pitkällä aikavälillä hyvin lähellä nollaa. Sen sijaan EEA- ja FTA-skenaarioissa bkt-vaikutus on pitkällä aikavälillä hieman positiivinen. Tulos on seurausta siitä, että Suomi kykenisi voittamaan Ison-Britannian menettämiä kaupan markkinaosuuksia muilla markkinoilla enemmän kuin tavara- ja palvelukauppa maiden välillä supistuisi ylipäänsä.

Osaltaan tulos selittyy myös sillä, että Suomen kilpailukyky paranee useimpia kauppakumppaneita enemmän efektiivisen valuuttakurssin heikkenemisen takia. Samoin eräiden Suomelle tärkeiden vientimaiden, kuten Venäjän, Kiinan ja Yhdysvaltojen taloudet eivät pitkällä aikavälillä kärsi Britannian EU-erosta. WTO-skenaariossa vaikutukset kompensoivat toisensa: Suomen ulkomaankaupan markkinaosuuksien kasvu ei riittäisi kompensoimaan kaupan kokonaismäärien vähenemisen vaikutuksia.

Suomen bkt:n supistuminen lyhyellä aikavälillä on seurausta ennen kaikkea viennin heikkeneemisestä. Suurimmillaan viennin supistuminen on noin 0,9 prosenttia (ensi vuonna) mallin perusuraan nähden. WTO-skenaariossa vaikutus vientiin on pitkällä aikavälillä lähellä nollaa. Sen sijaan EEA- ja FTA-skenaarioissa Suomen vienti kasvaa hieman pitkällä aikavälillä perusuraan verrattuna.

Edellä esitettyjä tuloksia voidaan pitää Suomen kannalta optimistisina, varsinkin kun tarkastellaan mallilaskelman antamia tuloksia joidenkin muiden maiden osalta (kuviot 3 ja 4). Simulointitulosten perustella Ison-Britannian bkt supistuu luonnollisesti eniten, mutta myös euroalueen bkt jää pysyvästi noin 0,2 prosenttia alemmaksi brexitin seurauksena. Tämä on seurausta ennen kaikkea kaupan esteiden (mm. tariffit) lisääntymisestä, mikä vähentää maiden välistä kauppaa. Brexitin vaikutus on selvästi negatiivinen pitkällä aikavälillä myös Saksan ja hieman pienemmissä määrin Ruotsin taloudelle. Saksa on Isolle-Britannialle tärkeänä kaup-

pakumppanina ja Euroopan suurimpana taloutena luonnollinen kärsijä kaupan ehtojen heikelessä. Isoon-Britanniaan verrattuna Saksankin talouteen kohdistuva isku jää kuitenkin varsin vaatimattomaksi. Kuvioden 3 ja 4 tulokset brexitin bkt-vaikutuksista on esitetty oletuksella WTO-skenaariota toteutumuksesta, joten pitkän aikavälin vaikutukset voivat hyvinkin jäädä myös tätä pienemmiksi.

Lopuksi

Ison-Britannian ero EU:sta supistaa sen kokonaistuotantoa kaikissa kolmessa kauppaskenaariossa (EEA-, FTA- ja WTO-mallit). Ensivaiheessa bkt pienenee vaihtoehdouraan nähden nopeasti lähivuosiin liittyvän epävarmuuden supistaessa yritysinvestointeja ja kulutusta. Vaikutus on suurimmillaan vuonna 2017. Parin vuoden jälkeen dominoivat ulkomaankauppaa rajoittavat kaupan esteet: ne painavat Ison-Britannian bkt:n pysyvästi ja selvästi (noin 3 %) vaihtoehdouraa alemmaksi. Vaikutuksen suuruus riippuu kunkin kauppasopimuksen kauppaa vähentävien säädösten laajuudesta. WTO-sopimukseen liittyvät rajoitteet ovat voimakkaimmat ja siten myös seuraavat talousvaikutukset. Norjan mallin (EEA) vaikutukset olisivat vastaavasti keveämmät.

Brexitin vaikutus Britannian kauppakumppaneiden talouksiin on alkuvuosina samankaltainen monessa suhteessa. Tuotannon alkunotkahuusta vaihtoehdouraan verrattuna seuraa vastareaktio rahapolitiikan keventämisen takia, jonka jälkeen tuotanto jää yleensä pysyvästi aiempaa alemmaksi. Ison-Britannian talouden voimakas heikentyminen leviää simuloinneissa muihin maihin lyhyellä aikavälillä sen kauppaa heikentävän vaikutuksen kautta. Euroalueen bkt on vuosina 2017 ja 2018 0,2 prosenttia alemmalla tasolla brexitin seurauksena. Euroalueen kokonaistuotanto jää myös pitkällä aikavälillä hieman vaihtoehdouran alapuolelle. Ruotsin kehitys muistuttaa alkuvuosina euroalueen kehitystä, mutta on sittenkin keskipitkällä aikavälillä hieman parempaa kuin euroalueella. Pitkällä aikavälillä vaikutus Ruotsin talouteen on samaa luokkaa kuin euroalueella.

Brexitin vaikutus Suomen talouteen poikkeaa jossain määrin muista tarkastelluista maista. Alkuvaiheen ja keskipitkän aikavälin kehitys on Ruotsin kehityksen kaltainen, mutta Suomen bkt jää simuloinnin mukaan pitkällä aika-

välillä hieman vaihtoehdouran yläpuolelle. Ero kehityksessä on seurausta siitä, että Ruotsin efektiivinen valuuttakurssi vahvistuu Suomen vastaavaa enemmän, mikä heijastuu viennin volyymeihin. Koska Suomenkin bkt on pitkällä aikavälillä lähes samalla tasolla kuin vaihtoehdouralla, ero Ruotsiin on sittenkin varsin pieni.

Kokonaisuutena brexit on tuntuva sokki Britannian ohella myös Suomelle ja sen kauppakumppaneille, vaikka simuloinneissa käytetyt arviot sokkien suuruudesta ovat kirjallisuuden perusteella verraten konservatiiviset. Jos oletettaisiin sokkien olevan suurempia, vaikutukset olisivat luonnollisesti suuremmat ja päinvastoin. Suomen osalta tulokset näyttävät pitkällä aikavälillä varsin positiivisilta, vaikka lyhyen aikavälin negatiiviselta bkt-reaktiolta ei välttyäkään. Ulkomaankauppaosuudet selittävät eroja pitkän aikavälin kehityksessä maiden välillä. Silti voi perustellusti esittää kysymyksen, onnistuuko Suomen vientiteollisuus todellakin valtaamaan Ison-Britannian häviämiä markkinoita itselleen, kuten mallisimulaatiossa tapahtuu. Tarkastelussa ei myöskään tule otetuksi huomioon sitä mahdollisuutta, että brexit johtaa EU:n yhtenäisyyden laajempaan heikentymiseen ja mm. huonommin toimiviin sisämarkkinoihin. Niinpä tuloksia voitaneen pitää varovaisina arvioina. Mahdollisuus selvästi huonompaan kehitykseen on varteenotettava.

Viitteet

- ¹ Äänestystulos yllätti monet tarkkailijat, vaikka gallupit antoivatkin siitä jo osviittaa. EU-eroa kannatettiin erityisesti niissä Keski- ja Pohjois-Englannin kaupungeissa, joita on leimannut teollisuustyöpaikkojen supistuminen jo vuosikymmenten ajan (ks. esim. Coyle, 2016). Portes (2016) toteaa, että maahanmuuttajien määrän nopea *muutos* paikkakunnalla näyttäisi myös olleen yhteydessä EU-eron puolesta annettuihin ääniin.
- ² Ks. myös aiemmat arviot brexitistä Suomelle, Kotilainen (2016) ja Vihriälä (2016).
- ³ Lähde: Miles (2016).
- ⁴ Tällainen on muun muassa ns. "rules of origin"-vaatimus tuotteisiin, jolla taataan se, että vientituote on todellakin tehty ilmoitetussa maassa, ja ns. passporting-oikeus eli yritysten vapaa sijoittautumismahdollisuus.

Kirjallisuus

- Baker, J., Carrera, O., Ebell, M., Hurst, I., Kirby, S., Meaning, J., Piggot, R. & Warren, J. (2016). The Short-Term Economic Impact of Leaving the EU. *National Institute Economic Review*. No 236 May 2016.
- Baldwin, R. (2016). *Brexit Becons: Thinking ahead by leading economists*. Introduction. A VoxEU.org Book. CEPR Press.
- Bloom, N. (2009). The impact of uncertainty shocks. *Econometrica*, 77(3), pp. 623–685.
- Coyle, D. (2016). Brexit and Globalisation. Teoksessa Baldwin, R. (toim.), *Brexit Becons: Thinking ahead by leading economists*. A VoxEU.org Book. CEPR Press.
- Ebell, M. & Warren, J. (2016). The Long-Term Impact of Leaving the EU. *National Institute Economic Review*. No 236 May 2016.
- IMF (2016). United Kingdom: Selected Issues. *IMF Country Report* No 16/169.
- Kotilainen, M. (2016). Eroaako Iso-Britannia Euroopan unionista? *ETLA / Suhdanne 2016:1*.
- Miles, D. (2016). Brexit realism: What economists know about costs and voter motives. Teoksessa Baldwin, R. (toim.), *Brexit Becons: Thinking ahead by leading economists*. A VoxEU.org Book. CEPR Press.
- Portes, J. (2016). Immigration – the way forward. Teoksessa Baldwin, R. (toim.), *Brexit Becons: Thinking ahead by leading economists*. A VoxEU.org Book. CEPR Press.
- Vihriälä, V. (2016). Brexit ja Suomi. *ETLA Kolumnit* 27.6.2016. <http://www.etla.fi/kolumnit/brexit-ja-suomi/>. Viitattu 22.8.2016.